

روند تغییر شکل فضاهای عمومی از دیروز تا امروز با تاکید بر نقش بازار در

تصور فضای عمومی معماری ایرانی

*مازیار آصفی^۱، زهره روستائی^۲

۱. دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی تبریز، Masefi@tabriziau.ac.ir

۲. زهره روستائی، دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری اسلامی دانشگاه هنر اسلامی تبریز Z.rostayi@tabriziau.ac.ir

چکیده

نیاز انسان به حضور در اجتماعات و فعالیت های جمعی مستلزم وجود یک قرارگاه کالبدی است که فضاهای عمومی بیشترین ظرفیت را در این رابطه دارند، از این رو افزایش تعامل در فضاهای عمومی مسئله مهمی است همانگونه که از دیرباز در معماری شهر اسلامی توجه ویژه به فضاهای عمومی شده است، نمودهای عینی معماری و شهرسازی سنتی ایران را میتوان در فضاهای عمومی شهری از جمله میدان، مسجد، حمام و بازار؛ که همانند قلب تپنده ی شهر در دل شهر رشد می نمود و استخوان بندی شهر را شکل می داد و یکی از مهمترین عناصر شکل دهنده ی شهر اسلامی است مشاهده نمود. بازار ایرانی همواره نمودی از پویایی، تحرک، تعاملات سازنده بوده است. موقعیت و جایگاه شهری بازار در زندگی شهری باعث می شد که این مکان صرفاً در حد فضایی اقتصادی باقی نماند، بلکه جایگاه بسیاری از اتفاقات مهم شهری باشد و همواره به عنوان کانون اقتصادی اجتماعی و فرهنگی شهر مطرح بوده است. هدف پژوهش یافتن روابطی بین کیفیت های محیطی فضا و مفاهیم اجتماعی از جمله اجتماع پذیری در معماری و شهرسازی و به کار گیری آن در جهت ارتقای معماری فضاهای عمومی شهری امروز است. در راستای رسیدن به این مهم با توجه به رویکرد کیفی تحقیق به بررسی آثار و نظرهایی که در رابطه با ارتقاء تعامل پذیری از دیدگاه اسلام و همچنین نظریه پردازان مطرح علوم رفتاری پرداختیم. نتایج پژوهش حاکی از این است که میان اجتماع پذیری و مولفه های کالبدی، اجتماعی و فعالیتی محیط ساخته شده رابطه ی مستقیم وجود دارد.

واژگان کلیدی: معماری سنتی، بازار، اجتماع پذیری، تعاملات اجتماعی، کیفیت فضایی، فضای عمومی

^۱ این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان "طراحی مرکز تعاملات اجتماعی هنرهای اسلامی با بازآفرینی الگوهای معماری اسلامی ایرانی" می باشد که با راهنمایی دکتر مازیار آصفی در دانشگاه هنر اسلامی تبریز انجام گرفته است.